

" Waterkwaliteit en visbestand in de Molenbeek en de Kottebeek anno 2025 "

1. Inleiding

De Molenbeek is een geklasseerde waterloop van eerste categorie in het bekken van de Beneden-Schelde. In Wetteren mondt de beek uit in de Schelde, ongeveer 420m stroomafwaarts van Nieuwe Brug.

Het visstandsonderzoek van de Molenbeek (OS157) en haar zijbeken in Wetteren, Lede en Sint-Lievens-Houtem werd uitgevoerd door het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek.

[Boets P. & Zoeter Vanpoucke M. (2024). Visstandsonderzoek van de Molenbeek (OS157) en haar zijbeken in Wetteren, Lede en Sint-Lievens-Houtem. 12p. Visonderzoek uitgevoerd door het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek.]

2. Waterkwaliteit

De Molenbeek-Kottebeek is in het huidige plan afgebakend als een aandachtsgebied klasse IV. Dit betekent dat men de goede ecologische toestand in 2033 of erna beoogt van zodra natuurlijk herstel is ingetreden, mits uitvoering van acties opgenomen in stroomgebiedbeheerplannen 3 (SGBP3) en SGBP4.

Waterkwaliteitsonderzoek

Op de dag van het visonderzoek werden er geen metingen van de waterkwaliteit uitgevoerd. De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en het bekkensecretariaat volgen de waterkwaliteit op in kader van Kaderrichtlijn Water en het integraal project Molenbeek-Kottebeek. Waterkwaliteitsgegevens kunnen geraadpleegd worden via de meetresultaten van de VMM (<https://www.vmm.be/data/waterkwaliteit>).

Een recent overzicht van de waterkwaliteit dat werd voorgesteld op 27 november 2023 in het kader van het integraal project Molenbeek-Kottebeek geeft aan dat de doelstellingen voor wat betreft de Kaderrichtlijn Water niet gehaald worden en dat de waterkwaliteit overwegend slecht is. Vooral overschrijdingen van stikstof en fosfor vormen een groot probleem. Dit is hoofdzakelijk te wijten aan heel wat resterende lozingen van afvalwater. Een raadpleging van de uitvoerings- en zoneringsplannen geeft weer dat er nog heel wat kernen zijn die collectief te optimaliseren zijn, maar dat er daarnaast ook individueel te optimaliseren clusters aanwezig zijn waar nog een individueel te behandelen afvalwaterinstallatie (IBA) dient geplaatst te worden. Uit modelmatige doorrekeningen blijkt dat de goede toestand voor stikstof en fosfor gehaald kan worden, mits het aanvatten van een inhaalbeweging van de saneringsachterstand in dit meer landelijke gebied en inspanningen vanuit overige sectoren, bijvoorbeeld maatregelen tegen erosie.

3. Afvissingen

Het visonderzoek vond plaats op 4 april 2024. Er werd gefocust op waterlopen 2de categorie, gezien deze in beheer zijn van de provincie Oost-Vlaanderen en gezien deze niet eerder werden onderzocht.

Het onderzoek werd uitgevoerd op 8 verschillende locaties op de Molenbeek (OS157) en haar zijbeken te Wetteren en Sint-Lievens-Houtem, Oost-Vlaanderen (Tabel 1).

Het visonderzoek geeft aan dat het visbestand eerder beperkt is en op sommige locaties onbestaande (locatie 678 en 679). In totaal werden er tijdens het huidige onderzoek slechts 4 soorten aangetroffen, namelijk driedoornige stekelbaars, tiendoornige stekelbaars, riviergrondel en de invasieve uitheemse soort blauwbandgrondel.

De meest stroomafwaartse locatie (677) scoort het beste qua samenstelling van het visbestand met 3-doornige stekelbaars en riviergrondel. Echter werd er in de directe nabijheid nog een resterende lozing vastgesteld.

De meest stroomopwaartse locatie (683) wordt eveneens gekenmerkt door twee soorten: 3-doornige stekelbaars en blauwbandgrondel. Ook hier werd er nog een resterende lozing van huishoudelijk afvalwater vastgesteld. Ook locatie 684 op de Bavegemse beek herbergt 2 soorten: driedoornige en tiendoornige stekelbaars. De totale aantallen en biomassa aan vis zijn zeer laag voor dit bekenstelsel. De meeste beken worden gekenmerkt door een sterke menselijke impact waarbij oevers verstevigd zijn, en vuilwaterlozingen en tal van vismigratieknelpunten optreden.

Besluiten

Het huidige visonderzoek toont aan dat het visbestand voor de Molenbeek-Kottembeek ontoereikend is. Over de jaren heen werden er in totaal 6 verschillende soorten aangetroffen (Tabel 3) waarvan 3-doornige stekelbaars de meest algemene is. De andere soorten worden slechts sporadisch en in kleine aantallen aangetroffen. De ontoereikende status is voornamelijk te wijten aan de slechte chemische waterkwaliteit, maar ook vismigratieknelpunten en de slechte hydromorfologische toestand spelen vermoedelijk een rol (Van Thuyne *et al.* 2018; Zoeter Vanpoucke *et al.* 2019).

Stroomafwaarts van de eerste migratieknelpunten (locaties 450, 451 en 677) wordt er nog in beperkte mate paling en/of riviergrondel aangetroffen. Stroomopwaarts en dus grotendeels op 2de categoriewaterlopen worden deze soorten niet meer aangetroffen omwille van problemen met vismigratie en een slechte waterkwaliteit (data VMM). Migratie is enkel mogelijk via de Schelde of vanuit andere nabij gelegen rivieren in verbinding met de Schelde. Momenteel is natuurlijk herstel dus slechts beperkt mogelijk. Een soort die sinds 2019 wel wordt aangetroffen en voordien niet is riviergrondel, een beperkte migratie vanuit de Schelde lijkt hier mogelijk een verklaring voor te zijn.

Op locatie 679 werden er geen vissen aangetroffen ondanks de vrij stroomafwaartse ligging. Dit is vermoedelijk te wijten aan de zeer slechte fysico-chemische en hydromorfologische toestand van Klein Beekske. Ter hoogte van het landbouwbedrijf “time to meat” kruisen de Molenbeek (locatie 680) en Onderbeek (locatie 681) elkaar. De Molenbeek kent ter hoogte van dit stuk verstevigde oevers en er is ook een bodemplaat aanwezig die mogelijk moeilijk passeerbaar is voor vissen. De Onderbeek ligt onnatuurlijk diep ingesneden en sifoneert onder de Molenbeek. Momenteel heeft de waterloop te steile oevers en daarenboven heeft ze een drainerende functie. Wel werd er sterrekroos aangetroffen. In beide waterlopen werd er enkel 3-doornige stekelbaars aangetroffen. Qua structuur en soortensamenstelling scoort de Bavegemse beek (locatie 684) iets beter met aanwezigheid van 3- en 10-doornige stekelbaars.

Het visbestand in de bovenloop van de Molenbeek (locaties 682 en 683) is gelijkaardig aan de andere locaties. Een soort die hier bijkomend wordt aangetroffen is blauwbandgrondel, een uitheemse invasieve soort.

Deze soort werd vroeger bij herbepotingen van hengelvijvers nogal eens onvrijwillig geïntroduceerd en kon zo ook in nabij gelegen waterlopen terecht komen (secundaire verspreiding). In een stromende beek, in tegenstelling tot stilstaande wateren blijven de aantallen aan blauwbandgrondel meestal laag.

Op de meeste locaties is ook de structuurkwaliteit van de waterloop ontoereikend, oevers zijn verstevigd en rechtgetrokken en er komt weinig tot geen dood hout of waterplanten voor in de waterloop. De jarenlange degradatie door impact van de mens laat zich ook voelen in de ecologische toestand en in het bijzonder bij het visbestand.

Om de goede ecologische toestand te behalen is ecologisch herstel noodzakelijk. In eerste instantie is een verbetering van de chemische waterkwaliteit aangewezen. Hiervoor dienen er nog verschillende rioleringsprojecten opgestart en uitgevoerd te worden, ook de uitbouw van IBA's en een vermindering van de input van nutriënten vanuit de landbouw zal noodzakelijk zijn. In tweede instantie is het belangrijk om in te zetten op vrije vismigratie zowel binnen het stelsel van de Molenbeek-Kottembeek als in connectie met de Schelde. De connectie met de Schelde is in eerste instantie belangrijk voor rekolonisatie en in het bijzonder voor soorten zoals paling aangezien vrije vismigratie voor deze soort essentieel is om haar cyclus te voltooien. Tot slot zal er ook de hydromorfologie hersteld dienen te worden. De vele oeververstevigingen beperken de schuil- en opgroeiplaatsen voor vissen en andere waterfauna.

VERBEIREN Marc

Wolvertem, september 2025

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger Eva DE BLEEKER in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Jo BROUNS :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2025-2026 , vraag nr. 845 van 28 mei 2025 } .

TABEL 1

Tabel 1: Overzicht van de verschillende locaties waar een traject werd afgevisd met aanduiding van de X en Y coördinaten (Lambert 72) en de beviste afstand. De gegeven locatienummers komen overeen met deze in de visdatabank van de provincie Oost-Vlaanderen.

Locatie	Straat	Waterloop	x	y	Beviste afstand (m)
677	Herdershoekstraat	Vantegembeek	114847	187075	75
678	Lambroekstraat	Oliemeersbeek	115098	185836	100
679	Kruisstraat	Klein Beekske	116430	185526	75
684	Westremstraat	Bavegemese Beek	114298	184625	75
680	Landbouwbedrijf time to meat	Molenbeek	115482	183949	100
681	Landbouwbedrijf time to meat	Onderbeek	115387	183972	75
682	Kerkkouterstraat	Molenbeek	114882	181794	75
683	Eiland	Molenbeek	114321	179250	100

TABEL 2

Tabel 2: Effectieve vangst per soort van locatie 677 t.e.m. locatie 984. Uitgedrukt in CPUE (Catch Per Unit Effort); namelijk in aantal (n) en gewicht (g) per 100 meter. N.A. = geen vis.

Locatie	Soort	N/100m	G/100m
677	3-doornige stekelbaars	64	201.6
677	riviergrondel	13.3	41.2
678	NA		
679	NA		
680	3-doornige stekelbaars	17	45.7
681	3-doornige stekelbaars	21.3	18.4
682	3-doornige stekelbaars	12	45.7
683	blauwbandgrondel	1	0.8
683	3-doornige stekelbaars	120	363.1
684	3-doornige stekelbaars	22	83.2
684	10-doornige stekelbaars	9	20.6
	TOTAAL	280	820.3

TABEL 3

Tabel 3: Globaal aantal waargenomen individuen in de Molenbeek-Kottebeek per soort bij elektrisch afvissen voor de verschillende jaren in CPUE. In 1998 tot 2007 betreft het data van INBO (vis.inbo.be) van 1 locatie in Sint Lievens-Houtem (SLH). In 2012 betreft het 3 locaties (SLH, 450, 451) onderzocht door INBO, in 2016 betreft het 1 locatie (451) onderzocht door INBO en 2019 betreft het twee locaties (450, 451) onderzocht door het PCM. In 2024 zijn de data samengenomen voor de 8 verschillende locaties (#8). Voor de details verwijzen we naar dit rapport.

Jaartal	Locaties	10-						riviergrondel
		3-doornige stekelbaars	doornige stekelbaars	blauwband	blankvoorn	giebel	paling	
1998	SLH	33						
2007	SLH	118			3			
2012	SLH	72						
	450	10	2	2				
	451	11	17			2	1	
2016	451	165	5	6			4	
2019	450	18	5	7			4	22
	451	29						17
2024	#8	256	9	1				13